

מנחות ב היא שיחתי

נושאים לשיחה ודיון
לקחת מדף הגמרא אל משעולי החיים

שיעורי "היא שיחתי" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם נושא מעניין לקחת הביתה".

הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד.

מטרת השיעורים לעורר שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

התרגשות | יוצאים לדרך!

בהתרגשות גדולה אנו מחדשים את שיעורי "טעימות - היא שיחתי" על הדף היומי. ידינו פרושות לשמיים, שיהיו הדברים רצויים לפניו יתברך ויתקבלו בחיבה אצל לומדי התורה, וכשם שזכינו להתחיל מסכת קדושה זו, כן נזכה לסיימה בחשק ובהתלהבות, באהבה ורוממות.

כדאי להזכיר שוב את מטרת שיעורי "טעימות - היא שיחתי": להעלות נושאים מעוררי מחשבה לדיון ושיח לאחר הלימוד. אשתדל להביא נושאים שמתאימים לקהל-יעד מגוון: נושאים לשיח עם האשה שרוצה לטעום קצת מהתורה של בעלה, נושאים לשיח למדני עם חברים לבית המדרש, נושאים לדיון השקפתי עם חברים לעבודה, חיזוקים וסיפורים לשעת 'השכבת הילדים' הקדושה, נושאים לשולחן השבת, וכדומה.

פנימיות | זבחים ומנחות - בין הקרבת בעלי חיים להגשת מנחות

בעוד מסכת זבחים עסקה בהקרבת בעלי החיים. שחיטה, זריקה, הקטרת אימורים, מליקת העוף, הפשט וניתוח. הרי מסכת מנחות עוסקת בהגשת מנחה מן הצומח. סולת, לבונה, שמן זית, יין נסכים.

מהות הקרבת בעלי חיים היא **מסירות נפש אל ה'**. כאילו המקריב עצמו נשחט ומוקרב לריח ניחוח. זאת הסיבה שאפילו הלימוד של המושגים במסכת זבחים גרם לחלק מאיתנו לחללה. מדוע אדם מזדעזע מתיאור שפיכת דם הבהמה ולא מתיאור קצירת החיטים למנחה? משום שאנו חשים הזדהות עם בעלי החיים הדומים לנו במידת מה, כמו שאומרת התורה לגבי שוחט זבחים בחוץ "דם ייחשב לאיש ההוא, דם שפך!" זו "שפיכות דמים"! לכן, כאשר אדם שופך את דם הבהמה הוא מרגיש במידת מה "שפיכות דם" של חייו שלו. הוא מוסר נפשו אל ה'.

לעומת זאת הקרבת הצמחים - איננה מבטאת מסירות נפש, אלא **הגשת מעשי ידינו אל ה'**. הצמחים לא מוקרבים כמו שהן, ענבים או זיתיים, חיטים או שעורים. לא ולא. האדם טוחן תחילה את החיטים, מרקד, לש ואופה את המנחה, ורק אז מגיש לה'. הוא בוצר את הענבים, סוחט אותם, מסנן ומשמר, מכין אותם במשך חודשים ארוכים ליין משובח, ורק אז מגיש לה'. הוא מוסק את הזיתים, בוחר בקפידה

את הטובים שבהן, מניח אותם תחת קורת בית הבד, מייצר שמן זית משובח ומגיש לה'. הקרבת המנחות מבטאת איפוא הגשת מעשי דינו לה'.

העמקה | מדוע נקראת תפילת בין הערביים "מנחה"

שמעתי מהגאון רבי נתן רוטמן שליט"א לבאר לפי"ז מדוע תפילת מנחה נקראת על שם המנחה המוקרבת עמה. כידוע, תמהו הראשונים שהרי גם עם תמיד של שחר הוקרבה מנחה, ומדוע דוקא התפילה שהיא כנגד תמיד של בין הערביים נקראת מנחה.

וביאר, שבסוף היום, אחרי שהאדם עמל ויגע בעבודת כפיו, בתורה ותפילה, גמילות חסד ומעשים טובים, זה הזמן לעבודת ה"מנחה" דייקא, להגיש את מעשי ידיו אל ה', ולבקש שהם ישאו חן וחסד לפניו.

אז, אם כאשר למדנו "זבחים" עסקנו במסירות נפש לה', הרי כאשר לומדים "מנחות" אנו עוסקים בהגשת "מתנה" לה'. להביא לפניו את מעשי ידינו ולבקש שיתקבלו ברצון.

"וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים" - אנו מבקשים שמעשי ידינו יהיו ערבים ורצויים לפניו. זה יתבטא בכך ש"מנחת יהודה וירושלים" תערב לפני ה'.

תנ"ך | משאת כפי מנחת ערב

והנה בתהלים פרק קמא מבקש דוד המלך שתפילתו תהיה מרוצה לפני ה' כמו "מנחת ערב": "תִּפְלוֹן תִּפְלִיתִי - קִטְרֹת לְפָנֶיךָ, מִשְׁאֵת כְּפִי - מִנְחַת עֶרֶב", תפילתי תחשב קטורת, ונשיאת כפי לתפילה תחשב כמו "מנחת ערב".

וכבר תמה הרד"ק מדוע דוקא "מנחת ערב" ולא "מנחת בוקר"?

"משאת כפי. מה שאני נושא ושוטח כפי אליך, תחשב כמנחת ערב. ואמר "מנחת ערב", והוא הדין למנחת הבוקר. **ואפשר כי ערב היה בְּחֶבְרוֹ זֶה הַמַּזְמֹר.** ואדוני אבי ז"ל פירש כי לפיכך אמר מנחת ערב, כי אם תהיה מנחת בוקר כהוגן היא מקובלת, ואם תהיה מנחת ערב טהורה, **הרי שְׁנֵיהֶם, ויותר היא מקובלת.**" [דהיינו, "מנחת ערב" היא

דבר זה חשוב לדעת בכניסתנו למסכת השניה בסדר קדשים, עלינו לקבל "דעת" של קדשים, להתרגל לסגנון חדש של סברות וחילוקים, היקשים וכללים.

חיזוק | לא לוותר על כל התפוחים!...

הגמרא אומרת שמסברא היינו יודעים שגם אם כבר שחט שלא לשמה צריך לעשות שאר עבודות לשמה, "משום דשני בה כל הני - לישני בה וליזיל?! " מבואר כאן שאין אומרים מאחר שבלאו הכי הקרבן אינו לשמה, אין סיבה לעשות שאר עבודותיו לשמה, אלא לכל הפחות שחלק מהעבודות יהיו לשמה.

היצר הרע הרבה פעמים אומר לנו "כבר פספסת - בלאו הכי זה לא יהיה מושלם, אז תוותר על הכל", אבל הגמרא כאן מלמדת אותנו שאלו דברי הבל, זה לא "או הכל - או כלום", יש הרבה שלבי ביניים שאנחנו לא מוותרים עליהם.

אומרים בשם הסבא מנובהרדוק: "אם תפס אותך היצר הרע ובלבל כוונתך בברכת 'השיבנו' תפוס את ברכת 'סלח לנו' ואם תפס אותך בברכת 'ראה בענינו' תפוס אתה ברכת 'רפאנו'..."

החפץ חיים היה ממשיך זאת לדולת המוכרת תפוחים בשוק ובאו נערים פראים והפכו את סלה והתפזרו התפוחים על המדרכה, משראו זאת הנערים החלו לחטוף תפוחים, והנה הרוכלת החלה לזעוק מרה על שברה והם חוטפים וחוטפים... עבר פיקח אחד ואמר לה "מה את זועקת? הזעקה לא תעזור לך! אלא תפסי גם את כמה שתוכלי והיה זה שכרך!".

כך ברוחניות, אם היצר הרע חוטף לך "תפוחים" אל תשב בחיבוק ידיים, תחטוף גם אתה כנגדו "תפוחים" אחרים.

לקח | לחדש את הוצאת "טעימות"!

מעשה ביהודי אלמוני שמסר שיעורים בשם "טעימות" על הדף היומי. חלק מציבור השומעים קיבל תועלת ב"ה. לימים, במסכת זבחים, הוא התקשה לעמוד במטלה הכבירה וחדל מזה.

האם בגלל זה הוא לא ינסה שוב בתחילת "מנחות"?... חס ושלום! "משום דמשני בה, כל הני לישני בה וליזיל?!...!"

"קל להתחיל דיאטה - עשיתי את זה כבר אלפי פעמים"
מכירים את הסטיקר הזה?

אני לא רוצה להעליב את הקופירייטר שניסח את זה אבל הוא טועה פעמיים:

לאחר "מנחת בוקר" ולכן היא מקובלת יותר].

אבל במלבי"ם שם ביאר:

"תיכון תפילתי, גם בעת אעשה הכנה אל התפילה, יהיה זה נחשב כקטרת לפניך. מוסיף עוד "משאת כפי" גם מה שאשא כפי אל התפילה יהיה דומה בעיניך מנחת ערב, שהיא הבאה באחרונה אחר כל גמר התפלות והעבודות".

כלומר: "מנחת ערב" מסמלת את סיום התפילות והעבודות של היום. דוד המלך מבקש שכבר תחילתה של התפילה, נשיאת הכפיים להתחיל בתפילה, תהא נחשבת כאילו השלים את כולה על כל שלביה עד מנחת הערב האחרונה.

אמנם לפי דברי הגר"נ רוטמן שליט"א הנזכרים הדברים מתבארים במובן נוסף: בשעת "מנחת ערב" האדם מביא את "משאת כפיו", כל עמל ידיו במשך היום מוגש לה' כ"מנחת ערב".

התבוננות | האם בסדר קדשים יש מקום לסברא

הרמב"ם בסוף הלכות מעילה (ח, ח) כתב באריכות שהקרבנות הינם מהחוקים אשר אין לנו יכולים להבין טעמם וסברתם.

"הרי נאמר בתורה ושמרתם את כל חקותי ואת כל משפטי ועשייתם אותם, אמרו חכמים ליתן שמירה ועשייה לחוקים כמשפטים, והעשייה ידועה והיא שיעשה החוקים, והשמירה שיזהר בהן ולא ידמה שהן פחותין מן המשפטים, והמשפטים הן המצוות שטעמן גלוי וטובת עשייתן בעולם הזה ידועה כגון איסור גזל ושפיכות דמים וכיבוד אב ואם, והחוקים הן המצוות שאין טעמן ידוע, אמרו חכמים חוקים חקתי לך ואין לך רשות להרהר בהן, ויצרו של אדם נוקפו בהן ואומות העולם משיבין עליהן כגון איסור בשר חזיר ובשר בחלב ועגלה ערופה ופרה אדומה ושעיר המשתלח... וכל הקרבנות כולן מכלל החוקים הן, אמרו חכמים שבשביל עבודת הקרבנות העולם עומד, שבעשיית החוקים והמשפטים זוכין הישרים לחיי העולם הבא, והקדימה תורה ציווי על החוקים, שנאמר ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" עיי"ש באריכות לשונו.

ואם כן, חידוש הוא שהגמרא אומרת כאן "איבעית אימא סברא" וכי מה שייך סברא בדברים הללו שאין טעמם ידוע, ומה היה קשה לנו מסברא אילו הדין היה שכיון שחישב שלא לשמה כבר אין משמעות מה יחשוב בשאר עבודות.

אנו לומדים כאן שגם בחלק של החוקים יש מקום גדול לסברא, [ואף יש לדקדק ש"איבעית אימא סברא" קודם ל"איבעית קרא"] אלא שהסברא בנויה לפי כללי אותם חוקים. לכן אינה דומה סברא שסוברים במלאכות שבת לסברא בהלכות זרעים, ולא בשניהם כסברא בדיני ממונות, ולא בשלושתם כסברא בקדשים. כל חלק מן התורה יש לו דרך חשיבה ייחודית, עם כללי הגיון והיקשים משלו.

לדעת, אבל סופו של תהליך שהבחור העייף והחסכן, שהכניס כמה שקלים יקרים אל המכונה, רואה את הקפה זורם בשצף קצף אל... תחתית המכונה...

אילו היה ראוי ליהנות ממצוקתו של הזולת, היה אפשר ללמוד הרבה מהתנהגותו בשניות הללו:

יש בחור שמתחיל לצעוק על המכונה "היי... היי... לא ירד כוס! היי... עצור!". יש שמתחיל לשבח ולברך את בעל המכונה שנטל את כספו ולא סיפק את הסחורה. יש שמתחיל לדפוק על המכונה בעוצמה אולי תתקן את דרכיה... יש ששולח את ידיו או לשונו לנסות "לתפוס" קצת מהקפה ויש שמברך את יום לידתו או מזלו הטוב...

אבל בחור חכם, מסתובב מהר אנה ואנה למצוא כוס ריקה - ממחר להכניסה באיחור ומנסה לתפוס משהו... גם אם לא יהיה זה הקפה המושלם, הוא יצליח להפיק איזו תועלת, וישב לתלמודו...

השפע העצום של החיים זורם עלינו בשצף ב"ה, זורם וחולף... החכמה היא לקחת כוס ולשתות כמה שאפשר... עד שאתה מתחיל לחשוב האם ולמה הזמן איננו עוצר, עד שאתה מהרהר בכך שהנה עברה לה מסכת זבחים, קח כוס ותמלא ממסכת מנחות! תנצל כל רגע להרוות את עצמך בעוד ועוד תורה, אורה, הבנה, מתיקות.

עיון | מה הדין בשאר חלקי מצוות המעכבות זו את זו

בגמרא מבואר שאף אם עבודה אחת מעבודות הקרבן נעשית שלא כראוי, מכל מקום אין זה פוטר אותו מלעשות את האחרות כראוי, ויש לדון בנידונים דומים במצוות אחרות.

כגון: ארבעת המינים, לכתחילה צריך שיהיה כל שיעור המינים בכשרות, ובדיעבד מספיק רובו ככולו. והנה, אם יש לו לולב שמיעוט עליו נפרצו, האם צריך עדיין להדר שההדס יהיה כולו עבות, או שכיון שהמינים מעכבים זה את זה ובלאו הכי לא תהיה לו מצות נטילה מהודרת, כיון שהלולב אינו כשר בכולו, אם כן שוב אין טעם להקפיד שיהיה ההדס כולו עבות.

דוגמא נוספת: מצוות אמירת פסוקי מלכויות זכרונות ושופרות, שמבואר בגמרא ששלושתן מעכבים זה את זה. אם יכול לומר רק ג' פסוקי מלכויות, שזה כשר בדיעבד, האם אחר כך יש עניין לכתחילה בזכרונות ושופרות לומר עשרה פסוקים.

והנה, לפעמים אין כאן הידור אלא לחשוש לכתחילה לשיטות המחמירים, ובזה נראה שאם בלאו הכי לדעת המחמירים לא יצא כיון שלשיטתם אחד החלקים נפסל בלאו הכי, שוב אין טעם להקפיד בשאר החלקים שיהיו כשרים גם לדעתם.

ולמשל: אם ההדס שלו בשיעור ג' טפחים רק לפי השיעור הקטן, שוב אין טעם לקחת את הלולב והערבה לפי השיעור הגדול, שהרי בלאו הכי אם ננקוט כהשיעור הגדול לא יצא ידי חובתו. ועוד צ"ע.

א. מי שמתחיל דיאטה אלפי פעמים, איננו נלעג. הוא בעצם אכל אוכל בריא ומזין במשך אלפי פעמים, יצא להליכות, התעמל, שוב ושוב. הוא מרוויח בענק! ב. זה ממש ממש לא קל!! אחרי עשר פעמים, רוב האנשים מפסיקים להתחיל דיאטה... יודעים למה? כי הם לא מאמינים לסעיף א... הם לא יודעים כמה חשובה ההתחלה מחדש, לא משנה לכמה זה היא ממשיכה.

הלוואי היינו מפסיקים לנסות לסיים מסכתות, ומתחילים לנסות להתחיל מסכתות, פרקים, דפים... מה זה חשוב אם תסיים? ההתחלה עצמה היא אוצר נפלא. ועוד התחלה. ועוד אחת.

המלצה מוזיקלית | מסכת של רצונות

ידיד נפשי שייקי הרשלה הוציא לאור (בעזרת יקירי ר' מיכאל בעל אולפני צי) לכבוד התחלת מנחות את השיר "מסכת של רצונות", כהקדמה הוא סיפר כך:

"השיר שאני רוצה להשמיע לכם, נולד מתוך כאב. הרב אברהם משה רוט הזמין אותי לחגיגת סיום זבחים, ואני אחרי רגע של שמחה, הרגשתי בושה והחמצה. אני יודע איזה מסכת אני מסיים, הלוואי שיש בה "עומד מרובה על הפרוץ"... כל כך הרבה חורים שהיה אפשר להפיל בתוכם את כל עדת קורח... אבל, אז אמר לי הרב רוט: **אנחנו לא חוגגים סיום זבחים, אנחנו חוגגים התחלת מנחות.**

אנשים נלחמים על סיומים והם מפספסים **שהעיקר זה ההתחלות.** להתחיל שוב ושוב ושוב. המסר הזה מאד דיבר אליי, וחשבתי לנסות לשתף בו אתכם דרך שירה."

ממליץ מאד על הקשבתיכם לשיר המרגש הזה.

סיפור | מה עושים מול מכונת קפה ללא כוסות?...

כשלמדתי בישיבה, היה ה"מנהג" שמי שמתעייף תוך כדי לימודו יורד אל קומת המרתף, שם היו מכונות קפה, מכניס כמה שקלים ושותה קפה מעיר וממריץ.

איך עובדת מכונת קפה? ראשונה יורדת כוס ריקה, אח"כ מתחיל לזרום לתוכה טיפות תמצית קפה, זרם מים חמים, זרזיף חלב מוקצף, פירווי סוכר...

אלא שלפעמים היתה מתרחשת תקלה - הכוס לא היתה יורדת מבטן המכונה. אולי נתקעה בדרך? אולי לא חידשו את מלאי הכוסות? אין

לה והוא הדין הכא בנידון השאלה אף על פי שלא עלתה ק"ש זו לשם חובה שצריך לקרא ק"ש פעם שנית עם כל זה צריך להזהר בקריאתה ככל משפטיה ולכן אסור לקרוץ בשפתיו ולרמוז בעיניו וכיוצא גם ישתדל לאומרה בכונה". עכ"ל.

וצריך להבין הדמיון, הרי כאשר הקרבן כשר אלא שלא עלה לו לשם חובה, ואילו בקריאת שמע אין קריאה זו כשרה למצווה זו, והוא ככל קורא בתורה, ומדוע צריך לנהוג בה מנהג מקיים מצוות קריאת שמע.

והנה, יש לחקור במי שאינו יכול לכוון בפסוק ראשון אם צריך לקרוא עכ"פ בלא כוונה, או דהוי כמי שנוטל לולב פסול או יושב בסוכה פסולה. וכנראה היה פשוט לרבינו התורה לשמה שחייב עכ"פ לקרוא בלא כוונה, ומזה הבין שאין הכוונה שקריאה זו פסולה מכל וכל אלא שלא די בה, ולא יצא בה ידי חובתו וצריך לחזור ולקרוא שוב, ולכן דימה זאת שפיר לסוגיא דידן שהקרבן כשר אלא שלא עלה לבעליו לשם חובה.

למדנות | לא כיון בפסוק ראשון האם יכוון בשאר פסוקים

ה"בן איש חי" בשו"ת תורה לשמה הסתפק "אם אחר שסיים פסוק ראשון הרגיש שלא כיון לבו והרי הוא גומר הפרשה, כדי שיחזור ויקרא שמע פעם שנית [כדי שלא ייחשב קורא 'שמע' 'שמע' שמשתיקין אותו], אם צריך להזהר בקריאה זו הראשונה של הפרשה בכל אזהרות האמורים בדין קריאת שמע.. לא ירמוז בעיניו ולא יקרוץ בשפתיו ולא יראה באצבעותיו וכן אם צריך לכתחלה ג"כ לומר כל הפרשה ההיא בכונה או דילמא מאחר כי השתא לא נפיק ידי חובת קריאת שמע בזו הפעם והוא רוצה לחזור ולאומרה לצאת ידי חובתו בכונה וככל הלכותיה השתא לא צריך ליזהר בכל אותם ההלכות דזה חשיב השתא כקורא בתורה".

והביא על זה הגמרא שלנו לגבי המשך כוונה לשמה בשאר עבודות, ומזה מסיק "הרי לך אף על גב דלא עלו לבעלים לשם חובה וצריך להביא קרבן אחר עם כל זה צריך ליזהר בה בכל הלכות עבודה הצריכין